

วารสารวิจัย ราชภัฏเชียงใหม่

ประจำปี ที่ 16 ฉบับที่ 2 เมษายน-ธันวาคม 2558

CHIANG MAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

ISSN 1513-8410

**RAJABHAT CHIANG MAI
RESEARCH JOURNAL**

วารสารวิจัยเพื่อรับใช้สังคม

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

ประจำปี 16 ฉบับที่ 2 เมษายน-ธันวาคม 2558

ISSN 1513-8410

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ธรรมไชย
อาจารย์ ดร.บังอร ฉัตรรุ่งเรือง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ
อาจารย์ ดร.คณิตเทพ ปิตุภูมิภาค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชา ทาปัญญา
รองศาสตราจารย์ ธนกร ช้างน้อย
อาจารย์ ดร.นันทมน คงเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทธิ์ บุญศรีตัน
อาจารย์ ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์
อาจารย์ ดร.มนทิพย์ ตั้งเอกจิต
รองศาสตราจารย์ สมชาย บริชาศิลป์กุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม
รองศาสตราจารย์ สุวรรณ เลหาวิสุทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา ชื่นศิริกุลชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่มะน้อย
อาจารย์ ดร.รัฐภูมิ พรหมณะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ ศรีชัยสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พิรพรพิศาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตชล ผลารักษ์
อาจารย์ ดร.พลรัตน์ พันธุ์แพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา สิทธิการ
ดร. นายแพทย์ ชูสิน สิลพัทธ์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณทนี สันติกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชาภพ พันธุ์แพ
อาจารย์ ทิชาวัลย์ ตีระการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์
นางณัฐยานันต์ บันเทา
นางสาวศรัญญา ไชยวงศ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
โรงพยาบาลสารภี
Hong Kong Polytech University
มหาวิทยาลัยพายัพ
รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
นักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา
นักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14 เลขที่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์ 0-5388-5959 โทรสาร 0-5388-5950

คำนำ FOREWORD

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อตีพิมพ์งานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือท้องถิ่น ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการศึกษา โดยบทความที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารนั้นจะต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ว่าสามารถนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงแก้สังคมในทางที่ดีขึ้น รวมถึงแนวทางการสร้างความตระหนักและการรับรู้ในปัญหา และแนวทางแก้ไขของชุมชนและสังคมได้

วารสารฉบับนี้ ยังคงมุ่งมั่นเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความ องค์ความรู้ หรือข้อมูลที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ จากคณาจารย์ นักศึกษา และผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ไปสู่สังคม ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ที่สนใจทั่วไป โดยมีบทความที่หลากหลายศาสตร์ ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การศึกษา การจัดการ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และศิลปวิทยาการ อาทิเช่น ด้านสุขภาพ ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านชุมชนและสังคม ได้แก่ การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพ การศึกษาตลอดชีวิตจากแม่แจ่มเพื่อใช้ในการถักนิตติ้ง กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การพัฒนาครู ในการสร้างฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการระบบชลประทาน การจัดการสิ่งแวดล้อมพุทธศิลปกรรม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ การจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กลองบูชา ซึ่งบทความต่างๆ เหล่านี้ยังคงได้รับการพิจารณาและผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างเข้มข้นดังเช่นที่ผ่านมา

กองบรรณาธิการขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่ได้ส่งบทความเข้ามาขอรับการตีพิมพ์ในวารสาร และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความในวารสารฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นเป้าหมายตามที่ได้ตั้งเอาไว้ อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการของประเทศไทยต่อไป

กองบรรณาธิการ
วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

5	การศึกษาจัดการสิ่งแวดล้อมพุทธศิลปกรรมภายในวัด เขตอำเภอเมือง ในจังหวัดเชียงใหม่ เสาวภา มณีเชษฐา
17	กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ พรสวรรค์ จันทะวงศ์
29	การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอเมืองตาก ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว
45	การศึกษาผลดลยจกแม่แจ่มเพื่อประยุกต์ใช้ในการถักนิตตั้ง จินตนา อินภักดี
61	การบริหารจัดการระบบชลประทานเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ภัทรี ดวงจิตร
75	รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย พระมหาธนิต สิริวัฒนโน
87	การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มจุลินท์ แพงศิริ
97	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย พงษ์ศิริ จิตบาน
111	รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน เชาวฤทธิ์ ขจรพงศ์ศิริติ
123	การพัฒนาคู่มือในการสร้างฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนการสอน สำเนา หมื่นแจ่ม

CHIANG MAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

Vol. 16 No. 2 April-December 2015

กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรม
ของชาวเชียงใหม่

.....
**KLONG BUCHA IN SOCIETY
AND CULTURE OF CHIANGMAI PEOPLE**
.....

พรสวรรค์ จันทะวงศ์

CHIANG MAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่

KLONG BUCHA IN SOCIETY AND CULTURE OF CHIANGMAI PEOPLE

พรสวรรค์ จันทะวงศ์

ภาควิชาดนตรีและศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วัฒนธรรมของกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 วัด ได้แก่ วัดเกตการาม วัดเกาะกลาง วัดโลกโมฬี วัดกู่เต้า และวัดลังกา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาดนตรี ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า

กลองบูชาเป็นกลองที่มีความสำคัญในสังคมของชาวล้านนา ในอดีตชุมชนใช้กลองตีเป็นสัญญาณเตือนเหตุการณ์สำคัญ ต่างๆ และใช้ตีประกอบพิธีทางศาสนา ลักษณะทางกายภาพกลองบูชาทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็ง ไม้รัง เจาะกลางไม้ ให้กลวงหุ้มด้วยหนังวัว และลูกตุ้ม¹ มี 3 ขนาดในหนึ่งชุด ผู้ก้วอยู่ข้างกลองบูชา วางหรือแขวนบนโครงเหล็กหรือที่สำหรับ วางตัวกลองในระดับเดียวกับผู้บรรเลง ไม้ที่ใช้ตีกลองบูชามี 2 ลักษณะคือ ไม้ค้อน และไม้แซะหรือไม้แฉ่

ในปัจจุบันพบว่า การสร้างกลองบูชาถวายวัดในชุมชนเป็นไปในลักษณะการร่วมแรง ร่วมใจบริจาคทรัพย์ จากความเชื่อ ที่ว่าการสร้างบุญในการถวายกลองหรือสร้างกลองนั้นต้องอาศัยแรงบุญจากหลายคน เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในแต่ละชุมชน ให้ความสนใจอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมกลองบูชาเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมต้องเป็นการถ่ายทอด อย่างเปิดกว้าง กล่าวคือ การให้ความรู้และการถ่ายทอดจะต้องไม่อยู่ในเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีความสามารถและสนใจทางด้านดนตรี เท่านั้น ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องวัฒนธรรมกลองบูชา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในการเผยแพร่วัฒนธรรมกลองบูชาให้ดำรงคุณค่าอยู่ในสังคมต่อไป

คำสำคัญ: กลองบูชา

¹ ลูกตุ้มคือ กลองใบเล็กๆ มีทั้งหุ้มหนังหน้าและหนังหลังสองหน้า แขวนไว้ข้างกลองบูชา

Abstract

The research entitled Klong Bhucha in Society and Culture of Chiangmai people is a qualitative research aimed to study the culture of Klong Bhucha in the city center of Chiangmai. 5 selected temples were chosen to study in this research, which were Wat Ket Karam, Wat Kho Klang, Wat Lokmolee, Wat Ku Tao and Wat Lanka. The data was collected using Anthropology of Music Methodology. Data analysis and presentation of descriptive analysis results are shown as followed.

Klong Bhucha was importantly imparted in the community of Lanna people. In the ancient eras, Klong Bhucha was considered as a tool to make an indicative sounds for significant events in the community. Also, it was used in several religion-related ceremonies. Klong Bhucha physically appears in a set of percussion instruments made of a hollowed piece of shorea obtusa shorea siamensis, which is covered by a cow skin. There are three small drums of different size called Look Tubb anchoring on the side. Look Tubb can also be placed on the holders at the level suitable for the player to play. The drum sticks are either Mai Koon or Mai Sae.

In recent years, Klong Bhucha has been found to be made by people in the community, which is then given to a temple as part of donation. Making Klong Bhucha is believed as people merit and this activity has constantly received attention from people. Therefore, the culture of Klong Bucha must be passed on in open, not just in a close group of talented musicians. Culture and knowledge of Klong Bucha should be passed on to those who are interested on the purpose of cultural offerings to hold its values in the society.

Keyword: Klong Bucha

บทนำ

ล้านนาเป็นอาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณด้วยความเชื่อ ความเลื่อมใสต่อพุทธศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ชาวเชียงใหม่สืบทอดภูมิปัญญาอันเป็นมรดกของชาติมาจนถึงทุกวันนี้

ดนตรีในล้านนา เป็นดนตรีที่มีบทบาทสอดคล้องกับความประสงค์ของสังคม ซึ่งมีส่วนกำหนดคุณสมบัติของเสียงเครื่องดนตรีให้เป็นไปตามความประสงค์นั้นๆ เครื่องดนตรีล้านนาเป็นเครื่องดนตรีประเพณีท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมเชิงอนุรักษ์นิยมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณสมบัติของเสียงเครื่องดนตรี และความไพเราะตามคตินิยมเดิม คุณลักษณะของเครื่องดนตรีทำให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ว่าด้วยคุณสมบัติทางสวนศาสตร์ของวัตถุต่างๆ ซึ่งเมื่อผสมผสานกับฝีมือช่างแล้วได้ช่วยอนุรักษ์กระบวนการผลิต และรูปแบบของเครื่องดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน (ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์, 2533) ดนตรีของถิ่นล้านนามีลักษณะเฉพาะอย่าง และสำเนียงโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเด่นชัด เครื่องดนตรีที่พบเห็นโดยทั่วไป ได้แก่ สะล้อ ซึ่ง ปี่ ข้อง และกลอง (มงคล เปลี่ยนบางช้าง, 2548)

“ก้องปู้จา” เป็นภาษาคำเมือง ส่วนคำว่า “กลองปู้ชา หรือกลองบูชา” เป็นภาษาเขียน ในเขตภาคเหนือตอนบน กลองบูชาเป็นกลองที่ใช้คู่พิธีกรรมของวัด มีลักษณะติดตั้งถาวรอยู่กับที่ บางวัดสร้างหอกลองหลวง บางวัดก็รวมหอกลองกับหอคำมีร์ องค์ประกอบสำคัญของกลองบูชาจัดเป็นดนตรีประเภทเครื่องกระทบ สร้างเรื่อนกลองด้วยท่อนไม้ใหญ่เจาะกลวงกลางมีเส้นผ่าศูนย์กลางโตราวหนึ่งหลา ยาวหลาครึ่ง หุ้มซึงด้วยหนังสัตว์เป็นแบบกลองชุด ประกอบด้วยกลองหลวงหรือกลองใหญ่ และกลองบริวาร เรียกว่า กลองลูกตู่สำหรับไล่เสียงได้ และบทบาทหน้าที่ต่างๆ ในชุมชน เช่น ตีเพื่อเป็นอาณัติสัญญาณ การนัดหมาย การประชุม การแจ้งเหตุ เป็นต้น (พัชรังสี บรมวงศ์ไพศาล, 2555)

ความเชื่อและวิถีชีวิตของคนภาคเหนือ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกลองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เวลาเข้าศึกษาการรุกรานเสียงกลองจะเป็นสัญญาณบอกเหตุร้าย และการประชุมชาวบ้าน ตลอดจนวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่จังหวะการตีกลองนั้นจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสัญญาณที่จะแจ้งให้ทราบว่าจะบอกเหตุอะไร (ชมรมกลองล้านนาบ้านน้ำเพอะพะ, 2554)

การตีกลองบูชานั้นจะตีกันในวันขึ้นและแรม 7 ค่ำ ขึ้น 14 ค่ำ เวลาประมาณ 1 ทุ่ม หรือ 2 ทุ่ม พระณเร ศิษย์วัดหรือผู้เฒ่า จะมารวมตัวกันตีกลองบูชา เป็นการตีเพื่อบอกให้ศรัทธา ญาติโยมได้เตรียมตัวมาทำบุญตักบาตรในวันรุ่งขึ้น และอีกประการหนึ่งเป็นการสืบทอดมรดกทางด้านวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม, 2555)

จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีอุปกรณ์หรือสื่ออื่นเข้ามาแทนที่กลองบูชา เป็นต้นว่า มีการใช้หอกระจายเสียงตามหมู่บ้าน สื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และการมีปฏิทินใช้กันแทบทุกบ้าน ทำให้กลองบูชาซึ่งเป็นทั้งเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรม หอกระจายข่าว และหอแจ้งเหตุถูกลดบทบาทหน้าที่ลงไป โอกาสการสืบทอดวิชาการ และศิลปะการตีกลองบูชาของแต่ละท้องถิ่นจึงเริ่มซบเซาลง ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของล้านนา โดยเฉพาะกลองบูชาซึ่งถือได้ว่าเป็นดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ควรแก่การอนุรักษ์สืบทอดกันต่อมาจนปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างมากก็ตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่” เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา และก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาทางดนตรีต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า กลองบูชาเป็นกลองที่ใช้กับกิจกรรม และงานประเพณีของวัดซึ่งประจำอยู่บนหอกลองในวัดที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันมีการใช้บรรเลงประกอบพิธีทางศาสนาจำนวน 5 วัด ดังนั้นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาจึงเป็นแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งได้แก่ วัดเกตการาม วัดเกาะกลาง วัดโลกโมฬี วัดกู่เต้า และวัดลังกา

2. ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ วัดเกตการาม วัดเกาะกลาง วัดโลกโมฬี วัดกู่เต้า และวัดลังกา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ประวัติกลองบูชา การสร้างกลองบูชา จังหวะ ลีลา-เทคนิคการบรรเลงกลองบูชา และการสืบทอด

4. การศึกษาครั้งนี้เน้นข้อมูลภาคสนามเป็นสำคัญ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้านมานุษยวิทยาคนตรี ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึกทางด้านวัฒนธรรมกลองบูชา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยตั้งแต่บริบทที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของกลองบูชาตลอดจนวิธีการสร้างกลองบูชา บทบาทหน้าที่ของกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนงานเบื้องต้น

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้แก่ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดประชาชน จังหวัดเชียงใหม่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และอินเทอร์เน็ต

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ การวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3. การเลือกพื้นที่ศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 วัด คือ วัดเกตการาม วัดเกาะกลาง วัดโลกโมฬี วัดกู่เต้า และวัดลังกา

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาทางด้านดนตรี วัฒนธรรมกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ พระสงฆ์ มัคทายก กลุ่มนักดนตรี ปราชญ์ชาวบ้าน และเยาวชนในหมู่บ้าน โดยประเด็นสัมภาษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา จังหวะ ลีลา เทคนิคการบรรเลง การสืบทอด สัมภาษณ์ช่างทำกลองในประเด็นขั้นตอนการสร้างกลองบูชา

2. การสังเกต เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูล

3. การบันทึกภาพ ผู้วิจัยบันทึกภาพเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของกลองบูชา ขั้นตอนการผลิต วิธีการบรรเลง อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกภาพ ได้แก่ กล้องถ่ายภาพนิ่งดิจิทัล กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว

4. การบันทึกเสียง ผู้วิจัยใช้การบันทึกเสียงที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงกลองบูชา และบันทึกเสียงสัมภาษณ์ อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกเสียง ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงเอ็มพีไฟร์

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแยกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา รวมถึงการใช้ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาคนตรี

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ในการสร้างกลองบูชามาสรุปเพื่อเป็นเป้าประสงค์ทางด้านองค์ความรู้วัฒนธรรมกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียงลำดับประเด็นหลักๆ เกี่ยวกับองค์ความรู้วัฒนธรรมกลองบูชาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับศึกษาจากเอกสารที่ค้นคว้ามาประกอบ เพื่อให้เหตุผลที่สำคัญ

4. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้จากปราชญ์ชาวบ้าน มาวิเคราะห์จำแนกประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ของกลองบูชา

5. สรุปข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้วัฒนธรรมกลองบูชา ด้านประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการผลิต จังหวะ ลีลา เทคนิคการบรรเลง และการสืบทอดในพื้นที่การศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของกลองบูชา

กลองบูชา ภาษาถิ่นเหนือมาจากภาษาเขียนว่า “กลองบูชา” ซึ่งกลองบูชาไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีตั้งแต่เมื่อใด มีความเชื่อ และคำบอกเล่าในเรื่องราวเกี่ยวกับกลองบูชาที่มีการเล่าขานกันต่อมาจากตำนานเรื่องกลองบูชาอยู่ 2 ตำนาน มีความคล้ายคลึงกันประกอบด้วย ตำนานเรื่องยักษ์ดาตีพิยกกับพระอินทร์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับต้นกำเนิดของกลองบูชา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พระอินทร์ ยักษ์ และความชั่วร้าย ตลอดจนแนวคิดทางพุทธศาสนา และตำนานเรื่องยักษ์ดาตีพิยกกับนางคำก่อง (กลอง) เป็นการกล่าวถึงยักษ์ตนหนึ่งที่ลงมากินเนื้อมนุษย์ในช่วงเวลาทุก 7 วัน และพระอินทร์ เณรมิตกลองใบใหญ่เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นภัยจากยักษ์ ชาวบ้านจึงพากันยกกลองนั้นมาตั้งไว้บูชาเป็นมงคลของเมืองตลอดมา

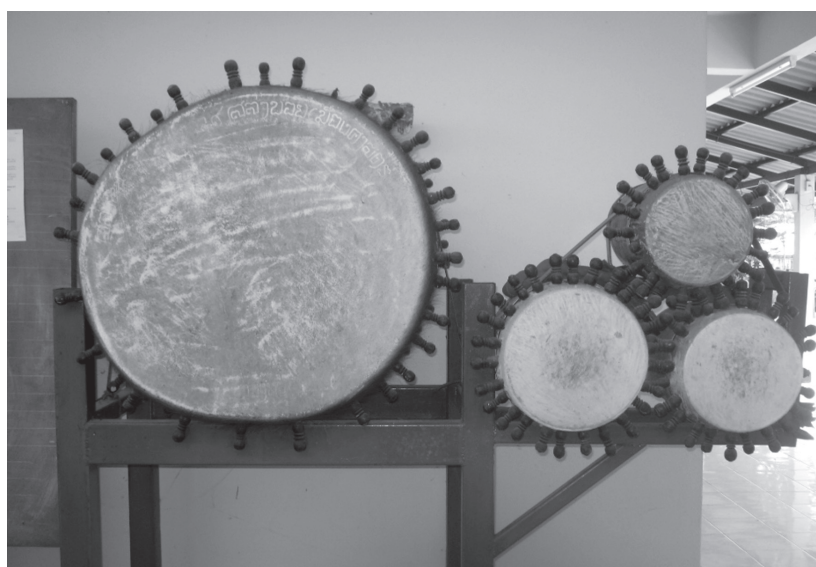
ในอดีตการตีกลองต้องตีทุก 3 วัน 7 วัน เพราะหากไม่ตีกลองจะทำให้ยักษ์มากินบ้านกินเมือง และกินคนในหมู่บ้าน ซึ่งได้ถือกันต่อมาว่าจะต้องตีกลองทุกวันพระหรือเทศกาลต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติกิจในวันพระหรือในเทศกาลที่จัดขึ้น (พระนคร ปรีฤทธิ, 2557)

กลองบูชาถือได้ว่าเป็นกลองที่อยู่คู่ศาสนามีประจำวัดเกือบทุกวัดในภาคเหนือ ใช้สำหรับตีบอกสัญญาณประชุมในวัด ตีบอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัด ตีบอกงานบุญหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา จะตีช่วงเวลายี่สิบนาฬิกา และตีหลังจากพิธีทางศาสนาเสร็จสิ้น

ปัจจุบันพบว่า กลองบูชาทั้ง 5 วัด ยังคงใช้ตีเพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าในวันรุ่งขึ้นจะเป็นวันพระ และใช้ตีหลังจากจบธรรมเทศนาแล้วภายหลังจากที่พระเทศน์เสร็จ และเสร็จพิธีกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็นการเฉลิมฉลอง อนุโมทนาบุญให้กับชาวบ้านที่มาร่วมทำบุญ และชาวบ้านที่อยู่ภายในหมู่บ้านแต่ไม่สามารถมาร่วมทำบุญได้ การตีกลองบูชาจะตีในจังหวะที่เรียกว่า ตีกลองบูชาธรรมหรือจังหวะสูตรธรรม

2. ลักษณะทางกายภาพ

กลองบูชา เป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็ง ไม้รัง เจาะกลางไม้ให้กลวงหุ้มด้วยหนังวัว แขนวหรือวางอยู่บนหอกกลองหรือศาลาตามวัด กลองที่มีขนาดใหญ่เรียกว่า กลองหลวง นอกจากนี้ยังมีกลองขนาดเล็กจำนวน 2-3 ใบ ผูกไว้ใกล้ๆ กลองหลวงเพื่อตีสอดแทรกกลับเสียงกลองหลวงเรียกว่า กลองลูกต๊อบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลองบูชาและกลองลูกต๊อบ

จากการเก็บข้อมูลขนาดของกลองบูชา (กลองหลวง) และกลองลูกคู่ 3 ใบ พบว่า ในแต่ละที่นั้นมีขนาดต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแรงศรัทธาของชุมชนหรือผู้สร้างถวาย ถ้าแรงศรัทธามากกลองจะมีขนาดใหญ่ ลดหลั่นตามแรงศรัทธา ดังตารางที่ 1

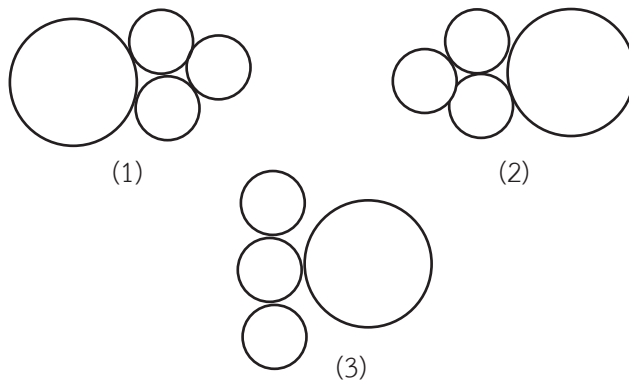
ตารางที่ 1 แสดงขนาดของกลองบูชา

ที่	วัด	กลองหลวง		กลองลูกคู่ใหญ่		กลองลูกคู่กลาง		กลองลูกคู่เล็ก	
		ยาว	กว้าง	ยาว	กว้าง	ยาว	กว้าง	ยาว	กว้าง
1	วัดเกตการาม	2 ม. 30 ซม.	108 ซม.	79 ซม.	40 ซม.	70 ซม.	14 ซม.	50 ซม.	13 ซม.
2	วัดเกาะกลาง	2 ม. 30 ซม.	108 ซม.	79 ซม.	40 ซม.	70 ซม.	14 ซม.	50 ซม.	13 ซม.
3	วัดโลกโมฬี	2 ม. 50 ซม.	36 ซม.	50 ซม.	12 ซม.	50 ซม.	10 ซม.	50 ซม.	8 ซม.
4	วัดคูเต่า	2 ม. 30 ซม.	99 ซม.	15 ซม.	11 ซม.	10 ซม.	14 ซม.	9 ซม.	13 ซม.
5	วัดลังกา	75 ซม.	25 ซม.	50 ซม.	10 ซม.	50 ซม.	9 ซม.	50 ซม.	8 ซม.

3. ลักษณะการจัดวางรูปแบบกลองบูชา

การวางกลองลูกคู่สามารถแบ่งการวางออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

- 1) การวางกลองลูกคู่ไว้ด้านขวาของใหญ่ซ้อนเป็นรูปสามเหลี่ยม
- 2) การวางกลองลูกคู่ไว้ด้านซ้ายของใหญ่ซ้อนเป็นรูปสามเหลี่ยม
- 3) การวางกลองลูกคู่ไว้ด้านข้างซ้ายของใหญ่เป็นรูปแนวนอน

ไม้กลองแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ไม้ค้อน มีลักษณะเป็นไม้เถาที่มีปุ่มหรือไม้ไผ่เป็นปมพันด้วยผ้าอย่างแน่นหนา จนกลม และไม้แฉะหรือไม้ส่ำ ทำจากไม้ไผ่ผ่าซีกเล็กๆ ขนาดกว้าง 2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ใช้ตีกำหนด จังหวะของกลองบูชา

4. การสร้างกลองบูชา

การสร้างกลองบูชา เริ่มจากการหาแหล่งไม้จากทิศที่เป็นมงคล ก่อนที่จะนำมาทำกลองต้องมีพิธีบวงสรวง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของสล่ากลอง² ก่อนตัดต้นไม้ต้องมีพิธีกรรมขอจากรุกขเทวดา ผีसांग นางไม้ โดยการนิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญผู้สูงอายุกระทำการพิธีกรรมขอตัดต้นไม้ หลังจากตัดไม้ได้ให้ขึ้นรูปตัวกลองตามตำรา แล้วเริ่มขุดเจาะไหกลอง³

² สล่ากลอง หมายถึง ช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญในการสร้างกลองบูชา

³ ไหกลอง หมายถึง ลำตัวกลองบูชา

การขุดเจาะไถกลอง หากจะให้ขุดง่ายควรขุดขณะที่ไม้ยังไม่แห้งสนิทเพราะถ้าไม้แห้งสนิทแล้ว เนื้อไม้จะแข็งมาก ยากแก่การขุด และเมื่อขุดได้ที่แล้ว อาจต้องค้ำภายในไหหรือแผ่นไม้ตรึงหน้ากลองไว้ เพื่อคงรูปมิให้บิดเบี้ยวในช่วงระยะเวลาหนึ่งจนกว่า เนื้อไม้จะอยู่ตัว นิยมใช้หนังวัว หนังควายมาขึ้นหนังกลอง

การหุ้มหนังกลองมีการบรรจุหัวใจกลองถือว่าเป็นยันต์เมตตามหานิยม สามารถดึงดูดจิตใจผู้คนมาหลงใหล ในเสียงกลองที่ตีออกไป ทำให้มีความศักดิ์สิทธิ์ หมู่บ้านจะอยู่ร่มเย็นเป็นสุข

อุปกรณ์และเครื่องมือในการสร้างกลองบูชา

การสร้างกลองบูชา มีวัสดุสำหรับการทำดังนี้

1. เครื่องมือตกแต่งภายนอก ได้แก่ มีด ขวาน ค้อน แทนกลึง เหล็กเคียนหรือเหล็กกลึง กลอง และเครื่องขัดไฟฟ้า
2. เครื่องมือตกแต่งภายในหุ่นกลอง ได้แก่ กบไสไม้ สว่านไฟฟ้า เลื่อยมือ เหล็กแผ่น ตลับเมตร กระดาษทราย

ยากันมอดและปลวก และสีย้อมไม้

5. การบรรเลงกลองบูชา

จังหวะกลองบูชาจากนักดนตรีที่ตีกลองบูชาในวัด ส่วนใหญ่นิยมตีในจังหวะสูตรธรรม โดยจะใช้ทำนองสูตรธรรมนี้ ภายหลังจากที่พระเทศน์เสร็จ และเสร็จพิธีกรรมทางศาสนาแล้วเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง และอนุโมทนาบุญให้กับชาวบ้าน ที่มาร่วมทำบุญ และชาวบ้านที่อยู่ภายในหมู่บ้านแต่ไม่สามารถมาร่วมทำบุญได้ ซึ่งเป็นจังหวะที่ใช้ตีเพื่อเป็นสัญญาณบอกว่า ในวันพรุ่งนี้เป็นวันพระ จังหวะมีลักษณะที่ซ้ำ และจังหวะที่ใช้ตีหลังจากจบธรรมเทศนาแล้วเรียกว่าตีกลองบูชาธรรม

คุณภาพของเสียงกลองจะนำฟังมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยเทคนิควิธีในการตีกลอง กล่าวโดยสรุปดังนี้

1) ควรมีการปรับระบบเสียงกลองลูกดับทั้งสามใบให้ได้เสียง โตะ - ตะ - ตับ - ต่าง การนับจำนวนประโยค ในจังหวะสูตรธรรม ใช้ลูก โตะ - ตะ - ตับ เพื่อเป็นจุดหมายแสดงลำดับก่อนหลังของรูปแบบนี้ จะทำให้ผู้ตีไม่สับสน หากมีการซ้ำประโยคเพลงในลีลาที่เหมือนกัน

2) การวางมือซ้าย มือขวาของผู้ตีมีการประสานสัมพันธ์กันเป็นไปตามลำดับ ลื่นไหล ไม่สะดุดมือ

3) การนำเอากลองลูกโตะ ใช้เป็นจุดพักมือก่อนที่จะแจกลูกออกทางซ้ายไปยังเสียงตับ ขึ้นบนไปยังเสียงตะ หรือออกขวาตีเสียงต่างที่กลองหลวง

4) การตีควรใช้ไม้ตีกลองที่มีขนาดเหมาะสมมือเพื่อความคล่องแคล่ว

ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงกลองบูชาในจังหวะสูตรธรรม เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ในที่นี้ขอตั้งชื่อของเสียงกลองหลวง และกลองลูกตับ เพื่อสะดวกในการสืบทอด การเขียนโน้ต ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ปัจจุบันใช้บรรเลง ในวัดที่อยู่ในขอบเขตการศึกษา ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเครื่องดนตรีในการบันทึกโน้ตเพลง

เลข 0 (ต่าง) หมายถึง กลองแม่หรือกลองตั้ง (ก้องตั้ง)

เลข 1 (ตับ) หมายถึง กลองลูกตับใบที่ 1

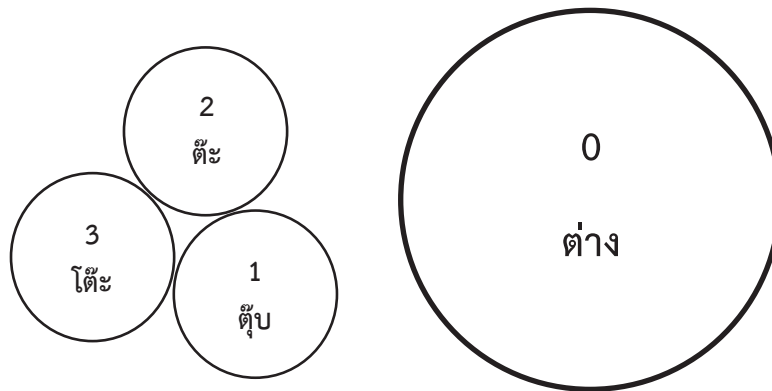
เลข 2 (ตะ) หมายถึง กลองลูกตับใบที่ 2

เลข 3 (โตะ) หมายถึง กลองลูกตับใบที่ 3

— หมายถึง กลองตีในลักษณะลูกสะบัด

— หมายถึง เครื่องหมายหยุดหรือไม่มีทำนองใดๆ

ประโยชน์ของระบบเสียง โต้ะ - ต๊ะ - ตู้บ - ต่าง ทำให้ผู้ตีสะดวกต่อการอ่านออกเสียง และง่ายในการท่องจำ

กลองลูกตู้บใช้มือซ้ายตีไล่เสียง ส่วนกลองแม่หรือกลองตั้งใบใหญ่ใช้มือขวาตี

จังหวะสูตรธรรม วัดเกตการาม

--- 1	0 3 1 0	- 1 - 0	1 0 1 3	1 0 1 3	1 3 1 0	0 0 0 0	0 0 0 0
- 1 0 1	- 1 0 1	0 1 0 1	0 1 0 1	1 0 1 3	1 3 1 0	0 0 0 0	0 0 0 0

จังหวะการตีกลองของวัดเกตการาม มีจังหวะที่ปานกลาง ทำนองมีลักษณะจำได้ง่าย ผู้ตีจะเน้นตีกลองใบใหญ่บ่อยครั้ง มีการลงทำนองด้วยกลองใบใหญ่โดยการตีย้ำกลองใบใหญ่ถี่ๆ

จังหวะสูตรธรรม วัดเกาะกลาง

--- 0	- 0 --	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 - 0 0	0 2 0 2	0 2 0 2
- 1 - 2	0 2 0 2	0 2 0 2	1 - 3 -	0 2 0 2	1 - 0 -	1 - 0 -	0 2 0 2
0 2 0 2	1 - 3 -	1 - 0 -	0 2 0 2				
					ลง	- 0 - 0	- 0 --

จังหวะการตีกลองของวัดเกาะกลาง ตีในจังหวะกระชับแต่ไม่ถึงกับเร็วมาก ทำนองค่อนข้างอิสระ ซึ่งผู้ตีจะตีกลองบูชาในลักษณะจังหวะยก เนื่องจากผู้ตีกลองมีความแม่นยำในจังหวะและทำนอง การขึ้นทำนองและลงทำนองจะใช้กลองใบใหญ่เสมอ

จังหวะสูตรธรรม วัดโลกโมฬี

- 1 - 0	- 1 0 0	-- 1 0	- 1 0 0	-- 1 0	- 1 0 0	- 1 3 0	- 0 0 0
- 1 3 0	- 1 0 0	- 1 3 0	- 1 0 0	3 2 1 2	0 1 2 1	3 2 1 2	0 0 2 1
3 2 1 2	0 1 2 1	1 2 1 2	3 2 0 1	1 2 1 2	3 2 0 1	0 0 1 0	0 0 0 0

จังหวะการตีกลองของวัดโลกโมฬี มีจังหวะการตีที่เร็ว ทำนองจะอิงทำนองกลองมอญหรือที่เรียกว่ามอญลาว จังหวะเร็วและกระชับ ผู้ตีจะตีจังหวะที่ไม่มีการเว้นช่วงนาน จะตีติดกันไปตลอดจนจบ

จังหวะสูตรธรรม วัดกู่เต้า

----	----	- 0 - 2	1 2 0 2	0 1 0 1	0 1 0 1	- 0 1 0	0 2 1 0
0 2 1 0	0 1 0 1	1 2 1 2	0 2 1 0	1 2 1 2	0 2 1 0	$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$
1 2 0 1	- 1 0 -	1 0 1 2	0 2 1 2	1 0 1 2	0 2 0 0	- 0 - 0	- 0 - 0

จังหวะการตีกลองของวัดกู่เต้า มีการตีจังหวะที่ค่อนข้างช้า ทำนองอิสระ การตีกลองจะตีต่อเนื่องกันไปตลอดแทบจะไม่หยุดเลย เนื่องจากจังหวะช้า ผู้ตีจะตีแบบสบายๆ

จังหวะสูตรธรรม วัดลังกา

----	--- 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 1 2 1	0 1 2 1	- 2 - 1	0 1 2 0
$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$	1 2 1 2	0 2 1 2	1 2 1 2	122 12
0 2 1 2	0 2 1 0	$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$	1 2 1 2	1 2 0 1	1 2 1 2	1 2 0 1
1 2 1 2	0 2 1 2	1 2 1 2	0 2 1 2	0 0 1 2	0 2 1 2	0 0 1 2	0 2 1 2
- 2 1 0	1 2 1 0	$\overline{120} - \overline{120}$	$\overline{120} - \overline{120}$	1 0 1 2	- 1 0 -	- 1 0 2	$\overline{00} - \overline{00}$

จังหวะการตีกลองของวัดลังกาเป็นการตีในจังหวะปานกลาง ไม่เร็วมาก แต่จะมีการเร่งให้เร็วขึ้นในช่วงท้ายของทำนอง เนื่องจากผู้ตีกลองจำจังหวะได้แม่นยำ และมีร่างกายที่แข็งแรงจะทำให้ตีลูกสะบัดได้หลายๆ ครั้ง โดยในแต่ละครั้งก็สามารถทำได้จนชำนาญ การขึ้น-ลงของจังหวะก็ลงด้วยกลองใหญ่เสมอ

6. การสืบทอด

การสืบทอดความรู้ในการตีกลองบุชานั้น แต่เดิมมีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะมาจากในวัดสำหรับผู้บวชเรียนเป็นสามเณร โดยจะเห็นได้จากแต่เดิมกลองบุชาใช้ตีเพื่อเป็นพุทธบูชาหรือสัญญาณเตือนต่างๆ ในวัดเท่านั้น ปัจจุบันพบว่าการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมกลองบุชาในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และจังหวะของบทเพลงในการบรรเลงกลองบุชาเริ่มสูญหายไป คงเหลือแต่ผู้ที่รู้และเคยใช้ชีวิตอยู่ในช่วงวัฒนธรรมกลองบุชายังคงมีบทบาทสำคัญในชุมชนจำนวนไม่มาก ดังนั้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านการตีกลองบุชาจึงอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีความสนใจเท่านั้น

การอนุรักษ์ สืบทอดการตีกลองบุชามีการถ่ายทอดดังนี้

1) ครูผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกเคาะจังหวะด้วยมือซ้าย และมือขวาสลับกันไป เริ่มฝึกเคาะในจังหวะช้าไปหาจังหวะเร็ว เมื่อเคาะจังหวะคงที่แล้ว ครูผู้สอนให้ผู้เรียนจับไม้ตีกลอง แล้วฝึกตีตามจังหวะที่ครูบอกจนเกิดความชำนาญ สามารถตีได้อย่างถูกต้อง และไม่หลงจังหวะ

2) ผู้เรียนเริ่มฝึกตีกลองในจังหวะช้าๆ ตามครูผู้สอน ฝึกไล่จังหวะต่างๆ จากเสียง ตับ - ต่าง - ตับ - โต๊ะ, ตับ - โต๊ะ - ตับ - ต่าง หลังจากนั้นให้ลูกศิษย์ท่องจำจังหวะแต่ละจังหวะจนเกิดความชำนาญ ผู้เรียนจึงเริ่มฝึกตีเข้ากับไม้ส่ายในจังหวะสูตรธรรม โดยตีในจังหวะช้าก่อนแล้วเริ่มตีในจังหวะที่เร็วขึ้น

ในปัจจุบันการฝึกซ้อมกลองบุชาในแต่ละชุมชนยังต้องขอความร่วมมือในการฝึกซ้อมที่วัด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมภายในชุมชน ประกอบกับกลองบุชานั้นไม่สามารถนำไปตั้งภายนอกวัดได้ ดังนั้นผู้ที่มาทำการฝึกตีกลองจะต้องทำหน้าที่ในการตีกลองบุชาให้กับวัดเมื่อมีงานสำคัญของวัด

การอภิปรายผล

การศึกษากลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ พบว่า วัฒนธรรมกลองบูชาสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ เป็นระยะเวลาที่ยาวนานอันเนื่องมาจากการที่กลองบูชามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ทั้งภายในชุมชน และใช้ตีประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีการพัฒนารูปแบบการตีในจังหวะต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิตคนในสังคมเป็นแบบแผน การปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ชาบซึ้ง ยอมรับ และปฏิบัติร่วมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

การสร้างกลองบูชาเป็นคุณค่าในฐานะวัฒนธรรมที่ประสานสัมพันธ์ในชุมชน ในปัจจุบันพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างชาวบ้านกับชุมชนเป็นไปในลักษณะการร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองบูชา อาทิ การสร้างกลองบูชาถวายวัดในชุมชนมีการร่วมแรงร่วมใจบริจาคทรัพย์ จากความเชื่อที่ว่า การสร้างบุญในการถวายกลอง หรือสร้างกลองนั้นต้องอาศัยแรงบุญจากหลายคน เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในแต่ละชุมชนให้ความสนใจอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ธนุ บุญรัตพันธ์ (2531) อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านในด้านสังคมทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น ภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตน ทำให้มีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสุข รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่หรือ ท้องถิ่นที่ตนไปคบหาสมาคม ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ สัมผัสสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

การบรรเลงกลองบูชาเป็นวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องศิลปะทั้งด้านดนตรี ศิลปะและวรรณกรรม ความงาม ทางศิลปะโดยการสร้างกลองให้มีขนาดลดหลั่นกันพอเหมาะ มีการผูกกลองบูชาไว้บนหอกกลอง ประกอบด้วยกลองหลวง 1 ใบ และกลองลูกคู่ 3 ใบ แสดงให้เห็นถึงความคิดของชาวล้านนาในอดีต มีคุณค่าทางด้านวรรณกรรมคือ การนำเอาคำต่างๆ มาผูกเป็นกลอนเพื่อใช้ในการจดจำทำนองเพลงกลองบูชาแทนการจำจังหวะหรือจำตัวโน้ต และคุณค่าทางด้านดนตรีนั้น การบรรเลงกลองบูชาสามารถไล่เสียงเป็นทำนองต่างๆ ได้แม้จะไม่มีเครื่องดนตรีประกอบก็สามารถบรรเลงเป็นทำนอง ได้อย่างไพเราะงดงาม สอดคล้องกับสุจิต บัวพิมพ์ (อ้างถึงในวรวิฑู สุภาพ, 2546) อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นเครื่องมือให้ความบันเทิงแก่มนุษยชาติมาตั้งแต่เดิม ทุกวัย ทุกโอกาส เช่น เวลาพักผ่อนยามว่างงาน เวลาพักผ่อน ในเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือเวลาประกอบอาชีพยังมีเพลงร้องเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และช่วยผ่อนคลาย ความเหน็ดเหนื่อยได้ เป็นต้น

ดังนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมกลองบูชาเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ ต้องเป็นการถ่ายทอดอย่างเปิดกว้าง กล่าวคือ การให้ความรู้และการถ่ายทอดจะต้องไม่อยู่เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีความสามารถและสนใจทางด้านดนตรีเท่านั้น ควรมี การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องวัฒนธรรมกลองบูชา คติความเชื่อ ประวัติความเป็นมา และพิธีกรรมเกี่ยวกับการบรรเลงกลองบูชาเป็นกิจกรรมของมวลชนโดยรวม ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเผยแพร่ วัฒนธรรมกลองบูชา เพื่อให้วัฒนธรรมกลองบูชาดำรงคุณค่าอยู่ในสังคมทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านสังคมซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (อ้างถึงในวรวิฑู สุภาพ, 2546) อธิบายไว้ว่า ศาสนาและพิธีกรรมทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมกลุ่มคน ในสังคม ศาสนา มีคำสอน กฎระเบียบ บุคลากรมีกระบวนการผลิตบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญคือ การสร้างจิตสำนึก เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมโดยเฉพาะสังคมที่มีศาสนาเป็นอุดมการณ์หลัก พิธีกรรมทางศาสนาเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมที่จะ นำไปสู่จิตสำนึกที่เป็นนามธรรม พิธีกรรมเป็นการตอกย้ำค่านิยมการรวมหมู่ให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมกิจกรรมนั้นและยังคง ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

กลองบูชาในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ชาวบ้านในชุมชนควรให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกลองบูชาในโรงเรียนหรือชุมชน โดยกลุ่มที่มีความรู้ในเรื่องกลองบูชาควรถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมกลองบูชาในด้านต่างๆ ให้กับผู้ที่มีความสนใจในชุมชน เพื่อเป็นการดำรงวัฒนธรรมกลองบูชาของชุมชนไว้
2. ผู้นำชุมชน และองค์กรในการบริหารชุมชน ควรให้ความสำคัญกับเรื่องศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมกลองบูชาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น กำหนดให้มีการนำกลองบูชามาใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน และจัดให้มีการแสดงกลองบูชาในงานรื่นเริงประจำชุมชน เช่น การแข่งขันตีกลองบูชาในเทศกาลต่างๆ อาทิ งานสลากภัตงานวันสงกรานต์ เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการแสดงวัฒนธรรมกลองบูชาเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในวิถีชีวิตปัจจุบัน
3. ควรมีการศึกษาถึงคุณค่าวัฒนธรรม และการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในแขนงต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชมรมกลองล้านนาบ้านน้ำเพอะพะ. (2554). **ตีกลองปู่จา**. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <http://www.otoptoday.com/wisdom/provinces/north> (20 มิถุนายน 2556).
- ธนู บุญยรัตพันธุ์. (2531). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน. **ครูปริทัศน์**. 13 พฤศจิกายน 2531.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2533). **สวนศาสตร์ของเครื่องดนตรีโดยสังเขป**. การสัมมนาวิชาการเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา. เชียงใหม่: วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- พัชรรังสี บรมวงศ์ไพศาล. (2555). **ก้องปู่จานครลำปาง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. ลำปาง: จิตวัฒนาการพิมพ์.
- พระนคร ปริงฤทธิ์. 18 พฤษภาคม 2557. เจ้าหน้าที่บริการวิชาการแก่สังคม. สัมภาษณ์.
- มงคล เปลี่ยนบางช้าง. (2548). **บทร้องเล่นและเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ และบทวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- วรวิมล สุภาพ. (2546). **กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมกลองปู่จา: กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2535). **ความหมายของวัฒนธรรม**. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <http://www.openbase.in.th/node/5954> (13 กันยายน 2556).
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม. (2555). **ตีกลองปู่จา**. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <http://www.srimueangchum.com/index.php?lay=show&ac=article&id=321424&Ntype=4> (20 พฤษภาคม 2555).

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

ศ.ดร.กิตติชัย วัฒนานิก	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.นิวุฒิ หวังชัย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ศ.ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.พหล ศักดิ์คะทนต์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ศ.ดร.อารี วิบูลย์พงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
ศ.อำนวยการ ขนนไทย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร	มหาวิทยาลัยบูรพา
ศ.ดร.สายสมร ล้ายอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.โกสมุส สายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
รศ.ดร.อวรณ์ โภกาสพัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.วิบูลย์ รัตนพานนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.กรรณิกา เจริญชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ทพ.ดร.สุรสิงห์ วิศรุตรัตน์	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
รศ.ดร.ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ดร.นพ.ชูสิน สีลพัทธ์กุล	โรงพยาบาลสารภี
รศ.ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.บุลรัตน์ สิทธิพงศ์	โรงเรียนสิริมงคลานุสรณ์
รศ.เพทาย พงษ์เพียรจันทร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รศ.ดร.ธวัชชัย รัตนขลเศ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.วรรณทนี สันติกุล	Hong Kong Polytech University
อ.ดร.ธนะชัย พันธุ์เกษมสุข	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Professor Andreas Zins	Vienna University
อ.ดร.วรรณพร ทะพิงค์แก	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
รศ.ดร.พัชรินทร์ ระเบียบ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.โกศล มีคุณ	สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
รศ.ธีรภัทร วรรณฤมล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.วรรณภา ศิลปอาษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รศ.ดร.รวี ลงกานี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ร.ท.หญิง ดร.เกตุศิริ เจริญวิศาล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่
ผศ.ดร.ชิตชล ผลารักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ยุวดี พิธีพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ธนกร ชำนาญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.ดนุลา จามจุรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.นงลักษณ์ เขียนงาม	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.พงษ์แก้ว อุดมสมุทรศิริ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.ปรีชา เจริญเจริญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.ศรัณย์ นักรบ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ.ดร.ปฐมมาตี จงรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร
อ.ดร.พนม กุณาวงค์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.รจนา ชื่นศิริกุลชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
รศ.ดร.พิศิษฐ์ สิงห์ใจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.สุดาร์ตน์ สิทธิสมบัติ	มหาวิทยาลัยเนชั่น
รศ.ดร.พัชรา ดันติประภา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผศ.ดร.วสันต์ จอมภักดี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.คณิเทพ ปิฎกมินา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.รัฐภูมิ พรหมณะ	มหาวิทยาลัยพะเยา
รศ.ไพรัช ตระการศิริพันธ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.สุกัญญา แซ่มซ้อย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.วัชรพงษ์ ธีชัยพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.ธนา ปิงเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.อดิศักดิ์ ธีรานุพัฒนา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.ดร.วรรณวดี ม้าลำพอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อ.ดร.วิรัชยา แจ่มกระจ่าง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รศ.สนิท สัตโยภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.อรชร มณีสงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.ศุภกฤษ เมธีโกคพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.เดชา ทาปัญญา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.พวงพยอม ชิตทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อ.ดร.นันทมน คงเจริญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผศ.ดร.กมลณัฐ พลวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.ดร.ปฐม บุษกรรัตน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อ.ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.จุไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อ.ดร.มนทิพย์ ตั้งเอกจิต	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.จิตติมา กตัญญู	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อ.ดร.จตุพร เสถียรคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.สุวรรณา เลาหะวิสุทธิ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นวารสารเพื่อรองรับงานวิชาการเพื่อสังคม

โดยมีเป้าหมายและขอบเขต (Aim and Scope) ที่รับตีพิมพ์บทความที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือท้องถิ่น ทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษา ที่สามารถแสดงได้เป็นที่ประจักษ์ว่าสามารถใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงในความตระหนักและการรับรู้ในปัญหา และแนวทางแก้ไขของชุมชน และท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบทางด้านการวิจัยที่บ่งชี้สภาพการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ ชุมชน และสังคม เป็นงานวิจัยที่มีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับของสังคม และงานวิจัยที่ใช้องค์ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น หรือสามารถคาดการณ์ ประเมินผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง และเสนอแนวทางการพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นให้ยั่งยืน

รูปแบบของวารสาร

- กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม
- บทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ บทความละ 2 ท่าน

รูปแบบการเขียนบทความ/บทความวิจัย

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลง “วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่” และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยวารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ.2556-มีนาคม พ.ศ.2557 จะเป็นวารสารเพื่อรองรับงานวิชาการเพื่อสังคม โดยการกำหนดเป้าหมายและขอบเขต (Aims & Scope) ที่จะตีพิมพ์บทความที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือท้องถิ่น ทางด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการศึกษา ที่สามารถแสดงได้เป็นที่ประจักษ์ว่าสามารถใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงในความตระหนักและการรับรู้ในปัญหาและแนวทางแก้ไขของชุมชน โดยเนื้อหาของบทความควรจะนำเสนอให้เห็นถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- สภาพการณ์ก่อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ในบทนำ ที่มาของปัญหา)
- การมีส่วนร่วมและการยอมรับของสังคมเป้าหมาย (มีผู้แต่งร่วมเป็นภาคเอกชนหรือตัวแทนชุมชน)
- กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (วิธีการทดลอง บทสรุปเชิงเสนอแนะ)
- ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น (ทฤษฎีและกรอบแนวคิด)
- การคาดการณ์สิ่งที่ตามมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว (ข้อเสนอแนะหลังบทสรุป)
- การประเมินผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (เป็น Outcome ของงาน พิจารณาจากการนำไปใช้ประโยชน์ และ Citation)
- แนวทางการติดตามและธำรงรักษาพัฒนาการที่เกิดขึ้นให้คงอยู่ต่อไป (เป็น Outcome ของงาน พิจารณาจากการนำไปใช้ประโยชน์ และ Citation)

การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการพิมพ์

1. ตัวอักษร : ใช้ตัวอักษร Angsana New โดยชื่อบทความใช้อักษรตัวหนา ขนาด 20 pt ชื่อผู้เขียนและหัวข้อหลักใช้อักษรตัวหนา ขนาด 18 pt และเนื้อเรื่องใช้อักษรตัวปกติ ขนาด 16 pt
2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ : บนและซ้าย ขนาด 1.5 นิ้ว ล่างและขวา ขนาด 1 นิ้ว
3. ความยาวของเนื้อหา : ไม่เกิน 15 หน้า รวมตารางรูปภาพ และเอกสารอ้างอิง
4. รูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษในเนื้อเรื่องภาษาไทย :
 - ชื่อวิทยาศาสตร์ คำขึ้นต้นให้อักษรตัวใหญ่ และใช้ตัวอักษรเอียง เช่น *Uglena acus*
 - ชื่อเฉพาะให้ขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่ทุกคำ เช่น Berdmann, Lemmermann
 - ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกวงเล็บให้ใช้ตัวเล็ก เช่น random complete block design
 - ตัวย่อให้อักษรตัวใหญ่ทั้งหมด และควรมีคำเต็มบอกไว้ในการใช้ครั้งแรก เช่น (random complete block design, RCBD)

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. ชื่อเรื่อง (Title) : ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษเฉพาะตัวอักษรแรกของชื่อเรื่องเท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ (capital letter) นอกนั้นใช้ตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะ
2. ชื่อผู้วิจัย : เฉพาะผู้วิจัยหลักให้พิมพ์ด้วยตัวหนา โดยระบุสถานที่ทำงานหรือหน่วยงานที่สังกัด และอีเมล
3. บทคัดย่อ (Abstract) : (ภาษาไทยก่อนและตามด้วยภาษาอังกฤษ) เป็นการสรุปสาระสำคัญ ประเภทวิจัย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัยที่กระชับและชัดเจน ระบุดัชนีสถิติที่สำคัญ ใช้ภาษารัดกุมเป็นประโยคสมบูรณ์และเป็นร้อยแก้ว ไม่แบ่งเป็นข้อๆ โดยบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษขนาด A4 และให้ระบุคำสำคัญ (keywords) ไว้ท้ายบทคัดย่อในแต่ละภาษา
4. บทนำ (Introduction) : ให้เขียนอธิบายปัญหา วัตถุประสงค์ และการตรวจสอบเอกสาร
5. ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) : อธิบายถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลองและอธิบายวิธีการศึกษาทดลอง
6. ผลการวิจัย (Results) : การเขียนเสนอผลการศึกษาค้นคว้าและแสดงการวิจัยถึงผลที่ชัดเจน หากมีตารางกราฟ หรือรูปภาพ ให้มีเนื้อหาหรือวิธีการอธิบายประกอบ
7. การอภิปรายผล (Discussions) : การเขียนอภิปรายผลการศึกษา เป็นการชี้แจงผลการวิจัยว่าตรงตามวัตถุประสงค์ สมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนหรือไม่ อย่างไร ด้วยเหตุผลใดเปรียบเทียบหรือตีความเพื่อเน้นความสำคัญของงานและสรุปให้เข้าใจง่ายที่สุด
8. บทสรุปหรือข้อเสนอแนะ (Conclusion or Suggestions) : ให้เขียนสรุปสาระสำคัญของผลงานวิจัยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยเน้นถึงปัญหาหรือข้อโต้แย้งในสาระสำคัญ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
9. กิตติกรรมประกาศ หรือคำขอบคุณ (Acknowledgement) : อาจจะมีหรือไม่ก็ได้ โดยเป็นการแสดงความขอบคุณผู้ช่วยเหลือในงานวิจัยแต่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมในงานวิจัย

รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกปนไปกับเนื้อหา : เนื้อหาบทความใช้ระบบการอ้างอิงแบบนามปี (ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) ตัวอย่างเช่นลมูล รัตตากร (2529) ได้กำหนดคุณสมบัติของ.....

เอกสารอ้างอิง : การเขียนเอกสารอ้างอิงให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยเรียงลำดับแบบพจนานุกรม และให้เรียงภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ มีรูปแบบการเขียน ดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อ สกุล. ปีที่พิมพ์. **ชื่อหนังสือ.** ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

สีลาภรณ์ บัวสาย. 2549. **เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

Courtney, T. K. 1965. **Physical Fitness and Dynamic Health.** New York: McGraw-Hill Inc.

2. วารสาร

ชื่อ สกุล. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. **ชื่อวารสาร** (ชื่อเต็มหรือย่อก็ได้). ปีที่ (ฉบับที่): เลขหน้าเริ่มต้น-เลขหน้าสิ้นสุด.

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. 2531. การปฏิรูปหลักสูตรมหาวิทยาลัยในประเทศที่กำลังพัฒนา. **อุดมศึกษา.** 13 (34): 14-20.

Elmastas, M., O. Isildak, I. Turkekal and N. Temar. 2007. Determination of antioxidant activity and antioxidant compounds in wild edible mushroom. **Food Composition and analysis.** 20: 337-345

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อ สกุล. ปีที่พิมพ์. **ชื่อวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าแบบอิสระ.** ระดับวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าแบบอิสระ คณะ สถาบัน การศึกษา.

ยุริพรรณ แสนใจยา. 2545. **แนวทางการพัฒนาไร้อาสุวิฟูห์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

4. เอกสารวิชาการอื่นๆ

ชื่อ สกุล ผู้เขียนหรือหน่วยงาน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ.** ประเภทของเอกสาร. สถาบันหรือหน่วยงานที่จัดพิมพ์. สถานที่พิมพ์.

คณะกรรมการอำนวยการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย. 2549. **คู่มือคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์.** สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ สกุล. ปีที่พิมพ์. **ชื่อเรื่อง.** (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: ชื่อ website (วัน เดือน ปี ที่สืบค้นข้อมูล)

วิจารณ์ พานิช. 2554. **วิชาการรับใช้สังคม.** (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.gotoknow.org/posts/440436> (27 เมษายน 2556)

การส่งต้นฉบับ

1. ผู้ส่งบทความจะต้องทำหนังสือนำส่ง พร้อมทั้งระบุชื่อ-สกุล หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมล โดยทางกองบรรณาธิการวารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่จะติดต่อกลับไป เพื่อแจ้งผลการพิจารณา

2. จัดส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่น CD บันทึกข้อมูล ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

กองบรรณาธิการ “วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่”

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

หรือเว็บไซต์ <http://www.research.cmru.ac.th>

การประเมินบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับจะต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อเรื่อง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาจะเป็นผู้สรรหา เพื่อรับการประเมิน กรณีมีการแก้ไขสถาบันวิจัยและพัฒนาจะส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

หมายเหตุ

1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ใน “วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่” ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เนื้อหาบทความที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์
3. ในกรณีเป็นบทความที่ส่งมาจากบุคคลภายนอก จะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประเมิน และกลั่นกรองบทความจำนวน 3,000 บาท

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14

เลขที่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ 0-5388-5959 โทรสาร 0-5388-5950